

FÒRUM

D'EDUCACIÓ AMBIENTAL

2000+10

COMUNICACIÓ I ACCIÓ

FÒRUM **AMBIENTAL**
EDUCACIÓ **2000+10**

Sitges, 24 d'abril de 2010 (Palau Maricel)
Celebració del 25è aniversari de la SCEA

Altafulla, 13 i 14 de novembre de 2010 (Finca Tamarit)
Fòrum d'Educació Ambiental 2000+10: Comunicació i acció

Coordinació editorial
Societat Catalana d'Educació Ambiental

Recull i redacció
Mariona Bigas i Montaner, secretaria
tècnica de la SCEA

Correcció lingüística
Lea Feliu Pujol

Fotografia
Aitana Vidal Yago, secretaria tècnica de
la SCEA

Disseny
Mapú Gràfic

Muntatge de vídeos i edició del DVD
Mapú Vídeo

Impressió
El Tinter

Dipòsit legal ??

ISBN ??

© dels articles dels autors

© de la present edició
SCEA

Ecoedició, imprès en cartolina i paper
FSC i criteris ambientals.

Barcelona, abril 2011

Amb el suport
Generalitat de Catalunya, Departament
de Medi Ambient i Habitatge / Obra So-
cial "La Caixa".

I la col·laboració
Consell Assessor per al Desenvolupament
Sostenible (CADS) / Associació Mediam-
biental La Sínia.

Aquesta publicació recull la feina feta i les principals conclusions sorgides del Fòrum d'Educació Ambiental 2000+10, que aquest any s'ha centrat en la "Comunicació i acció".

El 2010 ha estat un any de celebracions, i aprofitant que la SCEA ha arribat al seu 25è aniversari, s'ha donat un aire renovat a la trobada fent un Fòrum continu en el temps que ha permès recollir moltes més aportacions.

La primera jornada de treball va tenir lloc durant la celebració dels vint-i-cinc anys a Sitges el 24 d'abril. Uns mesos després es va reprendre la feina amb un espai de debat virtual i, finalment, el Fòrum va culminar els dies 13 i 14 de novembre amb les jornades presencials a Altafulla.

La publicació inclou dos materials: un DVD extens amb el recull de tots els materials i un llibret re-

sum amb les principals conclusions.

El llibret està estructurat en 6 àrees temàtiques: agroecologia, gestió de l'aigua, gestió territorial, model econòmic, ciutadania i polítiques públiques i model energètic. Per cada temàtica es recull, d'una banda, un banc d'experiències, accions i pràctiques que s'esvten portant a terme arreu del territori i, de l'altra; els quatre reptes (dels àmbits educació, comunicació, professionalització i participació) per assolir en un futur proper i consensuats en grups de treball.

El DVD inclou un recull més ampli i complet de tots els materials sorgits del Fòrum. Al menú d'inici hi ha dues carpetes, l'una de l'aniversari i l'altra del fòrum, on s'hi recullen, respectivament, els documents, els vídeos i les fotografies de les jornades.

PRESENTACIÓ

Sitges, 25 d'abril de 2010

Ahir uns companys, en aquest camp de l'educació ambiental, feien un porta a porta, trucaven una colla de llars i els explicaven el següent:

“Miri, escolti, resulta que a partir d'ara se'ns demana que separem la part orgànica de ... –i els veïns contestaven– sí, ja ho sé això del compost però... –i al final les converses s'acabaven amb un ...

doncs això... ho farem tan bé com puguem”

Mai tants tècnics i educadors han disposat de tanta informació, mai tants polítics han desenvolupat tantes estratègies per visualitzar objectius i accions que es porten a terme, però ara que parlem de durabilitat, mai hem estat tan segurs que no hi ha res segur. Aquesta és una època de canvi en què també l'educació ambiental ha d'evolucionar, i tot això passa quan ens plantejem més que mai la seva necessitat i la incidència de l'educació ambiental en la societat actual.

Per això és un goig i em congratulo que una bona colla, millor dit, una colla bona de professionals i representants d'institucions, catalanes i estatals, ens trobem per seguir parlant i debatent sobre educació ambiental dins del marc del Fòrum d'EA 2000+10. Una doble satisfacció, ja que aquest any l'entitat compleix vint-i-cinc anys, amb noves incorporacions que li donen nous aires i nova vida. Especialment agraïm la bona predisposició del Dr. Joandomènec Ros i sobretot

d'en Ramon Arribas, director del Consell Assessor del CADS i un dels membres fundadors de la SCEA, que sense el seu suport no haguéssim pogut portar a terme aquesta trobada en aquest marc incomparable del Palau Maricel de Sitges, on va iniciar el camí la nostra entitat i també lloc referent de la història de l'EA a nivell estatal, i on sens dubte avui iniciem els propers vint-i-cinc anys de la nostra entitat.

Amb complicitat, creativitat i il·lusió... arribarem tan lluny com puguem.

Altafulla, 13 i 14 de novembre de 2010

La suma és la que reflecteix allò que és possible i desitjable des d'un punt de vista de la construcció i el manteniment d'una associació activa i participativa. Treballem des de l'entitat per sumar estratègies amb voluntat de consolidar idees i accions. Per això ens plantejem nous projectes i nous reptes; aquests darrers anys ens hem de congratular de les iniciatives i propostes endegades, i de la visualització d'una SCEA més present vers la resta de la comunitat. El Fòrum és l'espai que proposa l'entitat als seus associats i a tots els professionals interessats en l'EA per ser protagonistes i fer aportacions des del treball propi per així compartir-ho amb els altres i, sobretot, sumar per compartir i viure un temps i un espai que ens és propi.

Seguint el treball iniciat a Sitges, ens retrobem per treballar junts al voltant d'una taula, la tercera part d'aquest Fòrum d'EA, que enguany i en motiu del 25è aniversari ha durat tot l'any. Tres moments: a Sitges a l'abril, virtualment al setembre-octubre i, presencialment, avui a Altafulla.

Seguirem el treball en base als quatre eixos. Quatre reflexions de persones significatives en cada un dels àmbits: educació (Michaela Mayer), comunicació (Ramon Folch), professionalització (Josep M. Llorach) i participació (Olga Conde). Entre tots se'ns plantegen preguntes que tot i saber-ne algunes respostes, aquestes ens porten a reescriure antics i nous objectius, que ens esperonen a treballar-hi amb il·lusió i seriositat per augmentar vincles i aprofitar sinergies que ens han de servir per afrontar els reptes amb més garanties d'èxit.

doncs per tot això depèn del compromís de tots fer-ho tan bé com puguem.

Lluís Pagespetit i Blancafort
President de la SCEA

ÍNDEX

- 10 El Fòrum d'Educació Ambiental: des dels inicis fins ara
- 12 Fòrum 2000+10: el procés
- 15 Programa
- 17 Reflexions a 4 bandes: paraules de Michela Mayer,
Josep M. Llorach, Olga Conde i Ramon Folch
- 18 Agroecologia
- 23 Gestió de l'aigua
- 27 Gestió territorial
- 33 Model econòmic
- 39 Ciutadania i polítiques públiques
- 45 Model energètic
- 49 Més experiències d'Educació Ambiental
- 52 Altres activitats del cap de setmana de Fòrum
- 56 Valoracions
- 57 Llistat de participants
- 57 Agraïments

• **1985:** Neix la SCEA

• **1998- 20 de juny:** En assemblea general s'aprova la posada en marxa del Fòrum 2000 d'Educació Ambiental. La iniciativa comença amb un debat continuat al llarg de dos anys (d'octubre de 1998 a desembre de 2000) dividit en quatre etapes en què participen 500 persones. Les trobades per dinamitzar el procés es realitzen a les 4 províncies catalanes per tal d'implicar agents de tot el territori, cadascuna sota el signe d'un dels quatre elements segons els grecs clàssics: aigua, terra, aire i foc.

• **1999- 27 i 28 de febrer:** Trobada "Aigua" (Salt):
"Nosaltres i el medi ambient"

• **1999- 2 i 3 d'octubre:** Trobada "Terra"
(Lleida): "L'educació i l'educació ambiental"

• **2000- 26 i 27 de febrer:** Trobada
"Aire" (Cerdanyola del Vallès): "Els educadors ambientals i la nostra circumstància"

• **2000- 11 i 12 de novembre:** Trobada "Foc"
(Reus): "Reptes de futur"

• **2000- 31 de desembre:** Es redacta el document final base que proposa una sèrie d'objectius, línies estartègiques i projectes, agrupats en vuit àmbits temàtics, aprovat per consens i com a resum de totes les trobades

• **2002- 16 i 17 de novembre** a (Viladrau, Centre Cultural): "Projectes i realitzacions 2001 -2002: Primera trobada de seguiment i revisió de la feina feta col·lectivament"

EL FÒRUM D'EDUCACIÓ AMBIENTAL: DES DELS INICIS FINS ARA

El Fòrum 2000 d'Educació Ambiental és un procés d'àmplia participació i debat entorn de l'educació ambiental, els seus reptes, agents i estratègies, que va iniciar la Societat Catalana d'Educació Ambiental amb la voluntat de contribuir a la consolidació de l'educació ambiental a les portes del segle XXI. Se celebra cada dos anys i s'entén com una trobada de seguiment i revisió per seguir renovant l'educació ambiental davant dels nous reptes de la sostenibilitat.

• **2004- 19 i 20 de novembre** (Cerdanyola del Vallès, Universitat Autònoma de Barcelona): "L'educació ambiental en xarxa"

• **2008- 21, 22 i 23 de novembre** (Llançà, Girona)
"10 anys treballant per renovar l'educació ambiental davant dels reptes de la sostenibilitat"

• **2006- 2 i 3 de desembre** (Planes de Son, Lleida): "Participació"

• **2010- 13 i 14 de novembre** (Altafulla, Tarragona) "Comunicació i acció"

• **2012:** Proper Fòrum

FÒRUM 2000+10: EL PROCÉS

Aquest any 2010 ha estat especial i, aprofitant la celebració del 25è aniversari s'ha donat un aire renovat a la trobada. S'ha plantejat un Fòrum continu en el temps per permetre la possibilitat de recollir moltes més aportacions. El procés ha tingut tres fases:

• 24 abril – 1a fase

Celebració 25è aniversari SCEA / Palau Maricel de Sitges (70 assistents)

Jornada de celebració i de treball, inaugurada amb la ponència marc del Dr. Joandomènec Ros. Inclou un seguit d'actes emotius i commemoratius per recordar i festejar el recorregut fet per l'entitat, així com una sessió de treball en grups al matí, en la qual es redacten notícies periodístiques pensant en un horitzó de futur de 25 anys. El document que en resulta és un diari imaginari de futur titulat TheGlobe.cat.

• 18 octubre a 11 de novembre – 2a fase

Fòrum virtual / accés a través de www.scea.cat (310 aportacions)

Espai participatiu de debat virtual que reprèn el treball fet a Sitges el 24 d'abril per reflexionar i enllaçar amb el treball que es farà al Fòrum presencial. Es parteix del document sorgit de la jornada TheGlobe.cat. Un cop feta una anàlisi i buidatge de les notícies ideals per al 2035, aquestes s'agrupen per temàtiques

en sis àrees: agroecologia / gestió de l'aigua / gestió territorial / model econòmic / ciutadania i polítiques públiques / model energètic. Per a cada temàtica es plantegen quatre reptes (dels àmbits educació, comunicació, professionalització i participació) assolibles en els pròxims 2 anys, i que són susceptibles de valoració. L'espai també serveix per deixar comentaris, fer aportacions, reflexions i intercanviar experiències.

• 13 i 14 de novembre – 3a fase

Fòrum presencial "Comunicació i acció" / Altafulla (40 assistents)

Trobada de dos dies que culmina tot el procés de treball i debat previ. S'inicia amb una ponència enregistrada titulada "Reflexions a 4 bandes: paraules de Michela Mayer, Josep M. Llorach, Olga Conde i Ramon Folch". Les reflexions d'aquests 4 experts permeten iniciar la feina posterior. En grups de treball es consensuen, per a cadascuna de les sis àrees temàtiques quatre reptes (un de l'àmbit educació, un de comunicació, un de professionalització i un de participació) per assolir en un futur proper des del col·lectiu dels educadors ambientals. A partir de la votació dels companys dels altres grups, d'aquests quatre reptes se'n prioritzen dos i es concreta una acció per a cadascun d'ells, i una estratègia comunicativa a fi de portar-ho a terme. Es posa en comú a la plenària. També hi ha temps per fer dos tallers relacionats amb la comunicació i activitats paral·leles lúdiques com la visita a l'equipament de l'Hort de la Sinia.

PROGRAMA

Dissabte 13 de novembre de 2010

9-9.30h:

Benvinguda i inscripcions

9.30-10h:

Presentació. 12 anys de Fòrum d'EA, 25 de SCEA. Sr. Lluís Pages-petit, President de la SCEA.

10-10.30h:

Xarxa verda de contactes. "Fem Networking!"

10.30-11h:

Reflexions a 4 bandes: paraules de Ramon Folch, Michela Mayer, Olga Conde i Josep M. Llorach

11-11.30h:

Pausa-cafè

11.30-14h:

Grups de treball: 6 àrees temàtiques, 4 reptes

14-16h:

Dinar

16-16.30h:

Cafè i galetes

16.30-18h:

Grups de treball. "Com comuniquem els reptes?"

18.00-18.30h:

Pausa-cafè

18.30-20h:

Sessió plenària

20.30h:

Sopar

22.00h:

Concert i ball. Festa Major d'Altafulla, Sant Martí 2010

Diumenge 14 de novembre de 2010

8.30h:

Esmorzar

9.30-11h:

Tallers simultanis:

- Educació en comunicació" a càrrec de FEMTICC i Transeducamundi
- "Creativitat i comunicació" a càrrec de Porcuatro

11.30-14h:

Acció al territori: plantada a la platja a prop de la desembocadura del Gaià.

14.00-15.30:

Dinar de cloenda i comiat

Activitats Paral·leles

"Espai experiències": projecció d'experiències d'EA d'arreu del territori. També hi haurà un mapa on es podran localitzar i anar afegint al llarg del Fòrum.

Banc de recursos": espai d'ofertes i demandes.

REFLEXIONS A 4 BANDES:

PARAULES DE MICHELA MAYER, JOSEP M. LLORACH,
OLGA CONDE i RAMON FOLCH

Idees clau sorgides del vídeo inaugural (es pot veure al DVD).

Reptes a assolir en un futur proper:

EDUCACIÓ AMBIENTAL / EDUCACIÓ PER A LA SOSTENIBILITAT.

MICHELA MAYER

- 1- Construir aliances socials i crear vincles entre diferents tipus d'educadors per definir una base comuna i transversal.
- 2- Incorporar la variable del sistema econòmic a l'Educació Ambiental.
- 3- Investigar i incorporar l'Educació No Formal i Informal a l'Educació Ambiental.
- 4- Utilitzar els mitjans de comunicació per canviar els sistemes educatius.

PROFESSIONALITZACIÓ. **JOSEP MARIA LLORACH**

- 1- Aconseguir que es pugui treballar en aquest camp amb un sou digne i amb la suficient estabilitat.

PARTICIPACIÓ. **OLGA CONDE**

- 1- Fer una participació que vagi més enllà: que permeti analitzar quines són les causes originàries dels conflictes i tenir en compte diversos arguments o sabers ja existents.
- 2- Que la participació es tingui en compte en la presa de decisions i hi hagi una devolució a la ciutadania.
- 3- L'educació ambiental ha de ser una eina que faciliti la reflexió cap a un model capaç de donar resposta a la crisi socioambiental en què ens trobem.

COMUNICACIÓ. **RAMON FOLCH**

- 1- Ser capaços d'establir relacions amb tots els agents socials, no únicament amb aquells que per convenciment manifesten interès per les qüestions ambientals.

AGROECOLOGIA

On som? Tres dades per conèixer la situació actual

- A Catalunya hi ha més de 30 associacions i cooperatives de consum solidari i ecològic que agrupen al voltant d'un miler de famílies. Gestionen uns 200 productes, des de fruites i verdures de temporada fins a cosmètics i sabó, passant per pa, oli, llegums o ous que adquireixen directament de gairebé 30 proveïdors.

- Slow Food és un moviment d'àmbit mundial que defensa les tradicions culinàries locals i aplega pels 5 continents gairebé 100.000 socis. S'ha convertit en un autèntic motor econòmic que recupera varietats locals d'aliments i processos artesanals que amb l'auge de la indústria alimentària global havien quedat oblidats.

- Un camp d'una hectàrea alimentarà 22 persones en un any si s'hi conreen patates, 19 persones si s'hi conrea arròs, a 2 si s'usa per alimentar bous i només a 1 si s'alimenten vedelles.

Intercanviem experiències. Accions i pràctiques que s'estan portant a terme arreu del territori

- **Minyons Escoltes i Guies de Catalunya** (www.escoltesiguies.cat), hi ha tres agrupaments que duen a terme projectes d'hortos urbans:

- Torrent de les Bruixes – Terrassa (info@torrentdelesbruixes.org)

- Jungfrau, Barcelona (<http://personales.com/espana/barcelona/jungfrauonline/castors.html>)

- Sant Joan – Viladecans (aesantjoan.caps@gmail.com)

- **Xicòria**: Associació, ubicada a Barberà de la Conca, que treballa en xarxa temes d'agroecologia mitjançant l'horta ecològica, temes d'educació ambiental i tallers de cuina,

<http://www.productesdelcamp.cat/on-comprar/cooperatives-de-productors/associacio-xicoria/>.

- **El Guaret**: Cooperativa de consum ecològic ubicada al barri de la Sagrada Família de Barcelona. Un dels seus objectius és difondre als veïns i veïnes del barri l'agricultura ecològica i el consum responsable, <http://elguaret.wordpress.com/>.

- **Quadern de ParticipAcció** número 5 de l'Associació Illacrua: íntegrament dedicat a l'agroecologia, explica com fer una cooperativa de consum agroecològic i facilita un llistat de grups de consum de tot el territori català, valencià i balear, http://www.tucamonsocial.es/archives/0000/0063/Com_muntar_una_cooperativa_de_consum_agroecologic.pdf.

- **Agenda 21 Escolar de Sant Cugat del Vallès**: Moltes escoles estan portant a terme projectes d'hortos escolars i agroecologia. L'escola Turó can Mates, per exemple, ha realitzat una activitat puntual consistent en dur els seus productes d'hort escolar a una botiga a vendre'ls, www.oficinasostenible.santcugat.cat.

- **El grup de treball "Educació per la Sostenibilitat al Llarg de la Vida" (ESLV)** s'estableix com a coordinador d'aquests projectes per tal que la gestió sigui participada. Està format per mestres i professors/es dels centres educatius de Sant Cugat (des de l'escola bressol fins a secundària), per educadors/es ambientals del municipi i pel personal de la universitat (UAB) i l'Ajuntament.

• **Grup de Recerca en Educació per la Sostenibilitat, Escola i Comunitat (GRESO®):** Grup reconegut per la UAB format per professors de diferents departaments universitaris vinculats a la formació del professorat i a l'educació per a la sostenibilitat; dirigit a professionals del món de l'ensenyament i a professionals que participen en activitats d'educació per a la sostenibilitat en l'àmbit local. Treballa temes d'agroecologia escolar, concretament en dos àmbits: l'hort i el menjador, <http://grupsderecerca.uab.cat/greso/>.

• **Bloc d'Horts ecològics escolars de Girona:** Bloc on s'hi pot fer consultes, opinar, suggerir i obtenir informació sobre temes relacionats amb els horts, <http://hortdelacaseta.blogspot.com>.

• **Mercats:**

- Lleida: Han posat una paradeta al mercat en la qual l'alumnat col·labora amb la pagesia per vendre els productes.

També es fa el mercat De l'hort a taula, venda directa de productor/a a consumidor/a cada primer diumenge de mes a la Plaça Sant Joan, <http://mercatsconsum.paeria.cat/ca/Mercats/MercatHortATaula/index.aspx>.

- Uldecona: Mercat agrobiològic "Del camp a la taula" el tercer dissabte de cada mes a la plaça de l'església, www.ulldecona.cat.

A la mateixa localitat hi ha la Granja Laya amb productes ecològics i biodinàmics, www.granjalaya.org.

- Món Empordà: Associació que té com a objectiu protegir el producte local i ecològic, recuperar els valors de la nostra terra i el respecte pel medi ambient. Una de les accions que promouen són els Ecomercats a diferents municipis de l'Empordà cada cap de setmana, www.monemporda.org.

PÒSTERS

TÍTOL	AUTORS	CONTACTE
"Hortera": projecte d'hort escolar compartit	Arnau Amat, Mariona Espinet i Escola Vall-deneu de Sant Martí de Centelles. Gresco - UAB. Mancomunitat la Plana	aamatv@gmail.com
L'Educació per la Sostenibilitat en la comunitat i l'ocupació d'aturats/ des	Germán Llerena (coord.) Gresco - UAB. Ajuntament de Sant Cugat del Vallès	germanllerenas@santcugat.cat

Cap a on volem anar? Consensem quatre reptes per assolir en un futur proper

Educa*a*CiÓ

Impulsar la pràctica dels horts urbans, escolars,... agroecològics com a projectes educatius per la població.

Comunica*a*CiÓ

Establir diàlegs entre el món pagès, les escoles, els horts urbans i l'educació ambiental.

Professionalitza*a*CiÓ

Definir el paper de l'educador/a agroecòleg com a figura medidora.

Participa*a*CiÓ

Implicació de tota la comunitat a l'hort i al menjador escolar.

Prioritzem **dos** reptes. Concretem accions i estratègies comunicatives

EDUCACIÓ:

Impulsar la pràctica dels horts urbans, escolars,... agroecològics com a projectes educatius per la població.

ACCIONS A LLARG TERMINI

- Definir la figura i les competències de l'educador/a agroambiental com a figura mediatra.
- Adreçar-se i contactar amb l'administració (Generalitat, municipis, etc.) per desenvolupar projectes formatius i educatius en terres agrícoles municipals i altres.
- Establir contacte amb els educadors socials dels municipis que tenen horts urbans i preparar una formació per tal que els criteris s'unifiquin. En aquest cas sí que es podria aconseguir un segell CCPAE.
- Col·laborar amb les escoles per tal d'establir programes/projectes de continuïtat i compromís sobre horts i menjadors oberts a la comunitat.

COMUNICACIÓ:

Establir diàlegs entre el món pagès, les escoles, els horts urbans i l'educació ambiental.

ACCIÓ

Connectar amb les ADV ecològiques (Associació de Defensa del món Vegetal) i cooperatives o grups de consum per fer treballs conjunts, participar en els fòrums i debats propis.

ESTRATÈGIA COMUNICATIVA

Quins tipus de comunicació necessitem en aquest procés?

De tu a tu, cara a cara, de manera interpersonal, intergeneracional, continuada, utilitzant el guanyar-guanyar (quan hi ha dos punts de vista diferents, tots dos han de guanyar), amb el boca-orella, "aquí te pillo aquí te mato", al bar, de passadís, de manera equilibrada.

GESTIÓ DE L' AIGUA

On som? Tres dades per conèixer la situació actual

- La legislació estableix que un detergent es pot anomenar biodegradable si l'element tensioactiu (que fa l'efecte del sabó) perd el 90% d'aquesta propietat als 28 dies de ser abocat a l'aigua. La resta d'ingredients del detergent, que poden ser el 80%, acostumen a no ser-ho.
- Al mar, l'anomenada gran taca del Pacífic, una ingent massa de residus de plàstic de 3,5 milions de tones, ha multiplicat les seves dimensions per 10 cada dècada des de 1950.
- Les catàstrofes degudes a inundacions i esclavissades de terres s'han multiplicat per 30 en mig segle, i els experts relacionen aquest fet amb la influència humana.

Intercanviem experiències. Accions i pràctiques que s'estan portant a terme arreu del territori

• **Programa “De Font en Font, aprenem de l'aigua”:** Proposta didàctica d'educació ambiental per redescobrir el patrimoni i el valor social de les fonts i de l'aigua com a recurs. Està liderat per la SCEA, i la coordinació i realització tècnica van a càrrec de viladraeducació.com i de membres del Consell de Centres d'EA, com Cel Rogent a les terres tarragonines, www.defontenfont.cat.

• **Joc “Els camins de l'aigua dolça” (SCEA):** Conjunt de propostes didàctico-lúdiques que tracten sobre la distribució, disponibilitat, les principals problemàtiques i algunes solucions relacionades amb l'aigua dolça al món. El joc està a disposició a la seu de la SCEA pels socis i per les persones interessades, www.scea.cat.

• **Xarxa per a una Nova Cultura de l'Aigua:** Associació formada per entitats i persones que treballa per posar a debat públic el model de gestió de l'aigua a Catalunya, www.xnca.org.

• **Projecte Rius:** Iniciativa que porta a terme l'Associació Hàbitats i que té com a objectiu treballar per fomentar la implicació social en la millora de rius i en la preocupació per l'estat dels ecosistemes riparis. Els seus pilars fonamentals són l'educació ambiental, el voluntariat i la participació ciutadana, www.projecterius.org.

• **Plataforma en Defensa de l'Ebre:** Plataforma social creada l'any 2000 per la implantació d'una nova cultura de l'aigua contrària a la política de transvasaments. Actualment segueix lluitant per la defensa de l'aigua i el territori, www.ebre.net.

• **Programa “Movent-nos per l'aigua”, Creu Roja Joventut:** Proposta educativa destinada a infants de 6 a 12 anys amb risc d'exclusió social que té per objectiu sensibilitzar els nens de la importància de l'aigua com a recurs, de les problemàtiques relacionades i del seu bon ús i gestió. Es realitza des de l'any 2009, i a l'edició 2010 s'han creat dos recursos didàctics: un conte i un joc, ambdós de gran format. Els recursos es deixen en préstec a les diferents oficines locals de Creu Roja de tot Catalunya, www.creurojajoventut.org.

Cap a on volem anar? Consensuem quatre reptes per assolir en un futur proper

Educa*c*ió

Incloure el tema de la gestió de l'aigua - La vessant social, la funció ambiental i les necessitats del consum - Més enllà d'educar en bones pràctiques.

Comunica*c*ió

Tot projecte he d'incloure un pla de comunicació.

Professionalitza*c*ió

Fomentar la formació continuada tant pel que fa als continguts com als mètodes i tècniques.

Participa*c*ió

Implicar els diferents usuaris de l'aigua per fer-los protagonistes dels projectes tot compartint responsabilitats.

Prioritzem **dos** reptes. Concretem accions i estratègies comunicatives

EDUCACIÓ:

Incloure el tema de la gestió de l'aigua - La vessant social, la funció ambiental i les necessitats del consum - Més enllà d'educar en bones pràctiques.

ACCIÓ

Fer un projecte adaptable a cada cas per les escoles verdes o d'agenda 21 per fer un sistema participatiu d'utilització d'aigües pluvials i grises.

PARTICIPACIÓ:

Implicar els diferents usuaris de l'aigua per fer-los protagonistes dels projectes tot compartint responsabilitats.

ACCIÓ

Recuperació de forma participativa d'un ecosistema aquàtic degradat.

ESTRATÈGIA COMUNICATIVA***Què es vol comunicar?***

- L'aigua és un recurs limitat i imprescindible per viure
- És responsabilitat comuna, la nostra acció és important
- L'aigua de pluja i la grisa són recursos que podem utilitzar
- No és suficient el consum responsable sinó que cal pensar com estalviar

A qui va dirigit?

A escoles verdes o d'agenda 21, a tota la comunitat educativa (alumnes, professors, personal que hi treballa, etc), ajuntament i altres entitats públiques

Quin missatge es vol transmetre?

Entre tots, participant-hi, podem compartir l'aigua de forma responsable

De Quins recursos es disposa?

- Assessorament en educació i participació per part de la SCEA
- La comunitat educativa: alumnes, professors...

Campanya – eslògan:

L'aigua és cosa de tots

ESTRATÈGIA COMUNICATIVA***Què es vol comunicar?***

- L'aigua és un recurs limitat i imprescindible per viure
- És responsabilitat comuna, la nostra acció és important
- L'espai tindrà un ús social

A qui va dirigit?

Regants, agricultors, ciutadans, veïns, administració pública, indústria, entitats, escoles, etc

De quins recursos es disposa?

Els protagonistes, la gent

Campanya – eslògan:

El riu també vol aigua

GESTIÓ TERRITORIAL

On som? Tres dades per conèixer la situació actual

- La legislació estableix que un detergent es pot anomenar biodegradable si l'element tensioactiu (que fa l'efecte del sabó) perd el 90% d'aquesta propietat als 28 dies de ser abocat a l'aigua. La resta d'ingredients del detergent, que poden ser el 80%, acostumen a no ser-ho.

- Al mar, l'anomenada gran taca del Pacífic, una ingent massa de residus de plàstic de 3,5 milions de tones, ha multiplicat les seves dimensions per 10 cada dècada des de 1950.

- Les catàstrofes degudes a inundacions i esllavissades de terres s'han multiplicat per 30 en mig segle, i els experts relacionen aquest fet amb la influència humana.

Intercanviem experiències. Accions i pràctiques que s'estan portant a terme arreu del territori

• **Plans Territorials:** Són els diferents instruments del govern per dur a terme la seva política de planejament territorial, que cada cop té més en compte els criteris de “ciutat compacta”. El Pla territorial general de Catalunya, així com els Plans territorials, els Plans directors urbanístics, els Plans comarcals de muntanya i els catàlegs del paisatge es poden consultar a www.gencat.cat dins el Departament de Territori i Sostenibilitat.

• **Cartes del paisatge:**

- Vall de Camprodon: <http://www.vallcamprodon.cat/paisatge.html>
- Penedès: www.ccapenedes.com

• **Observatori del Paisatge:** Ens d'assessorament de l'administració catalana i de conscienciació de la societat en general en matèria de paisatge. Estudia el paisatge, elabora propostes i impulsa mesures de protecció, gestió i ordenació del paisatge de Catalunya, en el marc d'un desenvolupament sostenible, www.catpaisatge.net.

• **Xarxa de Custòdia del Territori (xct):** Organització constituïda per entitats, institucions i persones que volen impulsar el desenvolupament i l'ús de la custòdia del territori al nostre país. Vol capacitar la societat civil perquè pugui tenir un paper actiu i directe en la conservació del territori, www.xct.cat.

• **Programa escolar “Viu el Parc al Montseny. Actuem al nostre territori”:** Programa educatiu que forma part d'un programa cultural i lúdic més global, gestionat per l'entitat FUSIC. Fa 10 anys que es desenvolupa i es visualitza amb l'edició de l'agenda escolar. La finalitat és afavorir que els escolars participin en la creació d'un material propi, que els serveixi per tenir un coneixement més global del Parc Natural al qual el seu municipi hi té territori, tant a nivell d'història natural com social. Està coordinat pel centre Santa Marta CIEP de Viladrau, www.viuelparc.org.

• **Portal “Viulaterra.cat”:** Portal web adreçat a persones interessades en conservar la natura i els paisatges del nostre país a través de la custòdia del territori, www.viulaterra.cat.

• **Programa “Natura i Ciutadania” de DEPANA:** Eina per promoure i acollir diferents iniciatives per defensar, estudiar i conservar el patrimoni natural, www.depana.org.

• **Minyons Escoltes i Guies de Catalunya (www.escoltesiguies.cat):** Sovint els agrupaments fan activitats de coneixement i implicació en polèmiques territorials.

• **Plataforma Salvem l'Empordà:** Plataforma de defensa del patrimoni natural canalitzada a través de la IAEDEN (Institució Alt Empordanesa per a l'Estudi i Defensa de la Natura), que és una entitat ecologista amb molta història que es dedica a tasques reivindicatives i a fer campanyes i projectes en defensa del territori, www.iaeden.cat.

• **No fem el CIM:** Plataforma creada el 2003 en contra del futur Centre d'Intercanvi de Mercaderies (CIM) que es vol fer al Penedès. La Plataforma està organitzada en 5 grups de treball que funcionen de forma autònoma i de manera coordinada. Organitzen diferents accions i mobilitzacions, www.nofemelcim.org.

• **Plataforma Salvem els Muntanyans:** Plataforma cívica que té com a objectiu la preservació de la zona anomenada Muntanyans II. Aquests terrenys són pràcticament la darrera oportunitat de connectar paisatgísticament i ecològicament l'espai protegit anomenat oficialment “platja de Torredembarra i Creixell” amb els camps i boscos protegits de l'interior, <http://muntanyans.gepec.org/>.

PÒSTERS

TÍTOL	AUTORS	CONTACTE
Programa "El Ripollès convida!"	Centre d'Educació Ambiental Alt Ter	info@alt-ter.org
Un tomb per Banyeres: Paisatges	Limonium, Equip d'Educació Ambiental	educacioambiental@limonium.org
Metodologies i materials inclusius per al programa "Coneguem els nostres Parcs"	LaVola Xavi Benito, Núria Solé, Marta Lacruz, Anna Gómez i Arantxa Arnaiz	xbenito@lavola.com

Cap a on volem anar? Consensuem quatre reptes per assolir en un futur proper

Educa*a*Ciò

Educar per una visió més global del territori que motivi la implicació en la presa de decisions

Comunica*a*Ciò

Definir eines i mecanismes vàlids de comunicació

Professionalitza*a*Ciò

Connexió/cohesió entre els professionals que es dediquen a la gestió del territori

Participa*a*Ciò

Extreure models de participació òptims i permanents

Prioritzem **dos** reptes. Concretem accions i estratègies comunicatives

EDUCACIÓ:

Educar per una visió més global del territori que motivi la implicació en la presa de decisions

ACCIONS

- Definir o treballar com la SCEA entén el concepte de territori. Model de gestió del territori a nivell de la SCEA. Per pautar-ho i poder elaborar conjuntament criteris necessitem més informació: sobre què s'està fent de gestió territorial, a on, etc. Cal trobar sinèrgies/aliances o buscar interrelacions amb altres agents i professionals. Per definir aquests conceptes, per tant, es podria treballar amb grups externs.

- Proposta per al pròxim Fòrum: convidar agents experts/sinèrgies amb altres projectes que treballin en temes de territori. Crear espais de debat per aglutinar els professionals en aquest tema.

Es podrien començar a relacionar les sortides de la SCEA del 2011 en diversos territoris i conèixer la seva realitat, que ens expliquin els seus models de participació (ex: Priorat, carta de Camprodon, etc). Comparar models i conèixer gent que ens ajudi a definir el marc conceptual de gestió territorial.

Tot això per elaborar un document marc amb el recolzament d'altres entitats.

PARTICIPACIÓ:

Extreure models de participació òptims i permanents

ACCIONS

- Crear un document/guia de criteris/recomanacions per elaborar processos participatius.

- Com a educadors ambientals creiem que hem de facilitar les eines per fomentar processos participatius en temes de decisions sobre el territori. En concret, quan muntem un procés participatiu, hem de tenir en compte diversos factors a l'hora d'organitzar-lo: cal focalitzar-lo en un objectiu i una motivació inicial, no ens podem deixar ningú, hi ha d'haver representació de tots els agents, cal eliminar prèviament els filtres que poden alenar el procés, és molt important tenir en compte la durada, etc.

Podem realitzar petits processos evocats a l'èxit per aprendre a participar, per perdre la por a participar,... implicar la gent, familiaritzar-la amb una metodologia.

ESTRATÈGIA COMUNICATIVA

La SCEA ha de comunicar la feina que fa més enllà dels espais de Fòrum a Fòrum.

Com a SCEA, el que sortís del Fòrum, s'hauria d'explicar a llocs (buscar altres fòrums, jornades, conferències, trobades d'ambientòlegs, reunions, congressos...). Dues o tres persones podrien anar pel territori a explicar-ho i donar-ho a conèixer. Que no quedi només en una publicació. Comunicar els reptes i línies de treball que es marca la SCEA.

ESTRATÈGIA COMUNICATIVA

Es podrien estipular uns criteris. Fer una guia de criteris/suggeriments/indicacions, a partir d'un buidatge dels processos participatius que s'han realitzat fins ara (Priorat, Penedès, Camprodon), tenint en compte a qui s'ha avisat, durada del procés, grau de satisfacció, retorn, etc. Aquesta possible guia serviria per capacitar els tècnics a gestionar processos participatius.

MODEL ECONÒMIC**On som? Tres dades per conèixer la situació actual**

- Triodos bank és el referent de la banca ètica a Europa, amb presència a Holanda, Regne Unit, Bèlgica, Alemanya i Espanya, des del 2004. Aquesta banca promou l'estalvi i el finançament responsable, tot invertint els diners dels seus clients només en empreses i organitzacions que treballen en el sector cultural, el social i l'ambiental.

- El decreixement, per a Serge Latouche (principal ideòleg), és una possibilitat d'atrevir-se a pensar un món diferent i, sobretot, de sortir de l'economia, ja que la forma de vida actual i el model econòmic que en resulta no són ni sostenibles, ni desitjables. Una bona definició tracta el decreixement com una gestió individual i col·lectiva basada en la reducció del consum total de matèries primeres, despesa energètica i reducció de les ocupacions especulatives del territori; tot defensant una disminució conscient i responsable de la febre consumista.

- La Coordinadora Estatal de Comerç Just neix el 1996 amb la finalitat de potenciar el Comerç Just a Espanya. En formen part 35 organitzacions no governamentals, importadores i botigues.

Intercanviem experiències. Accions i pràctiques que s'estan portant a terme arreu del territori

• **Cooperativa Integral Catalana:** Té per objectiu construir un entramat de relacions econòmiques cooperatives i solidàries entre persones i empreses socials, que surti de les regles del mercat i que no sigui controlat per l'estat. Un exemple d'acció que vol portar a terme és el de reduir les nostres despeses en euros i ajudar a créixer les monedes socials de les ecoxarxes, <http://cooperativa.ecoxarxes.cat/>.

• **EcoXarxa del Montseny:** Associació de ciutadans units de forma continuada per crear espais econòmics complementaris a l'economia oficial, així com mecanismes de suport, ajuda mútua i aprenentatge, en base a criteris de sostenibilitat ecològica, proximitat i solidaritat.

Fan ús d'una moneda local o social lliure, "l'Eco Seny", per permetre el funcionament d'un sistema d'intercanvis multirecíprocs a la regió, sense fer ús del diner, www.ecoseny.net.

• **REAS:** Xarxa de xarxes d'economia alternativa i solidària a escala estatal, www.economiasolidaria.org.

• **Un Col·legi pel Comerç Just:** Projecte educatiu que s'inscriu dins el programa europeu Ciutat pel Comerç Just, coordinat per IDEAS (Iniciatives d'Economia Alternativa i Solidària), que ofereix a les escoles assessorament tècnic sobre el comerç just. Durant el curs 2009-2010 es va impulsar aquest projecte a quatre escoles de Barcelona www.ciudadjusta.org.

• **Oficina Comarcal d'Informació al Consumidor de l'Alt Camp:** Cada any, amb motiu de la Setmana del Comerç Just i la Banca Ètica, es desplaça a escoles, instituts, casals de la gent gran i sales de conferències per explicar què és el comerç just i la banca ètica. Es fan jocs infantils sobre comerç just, jocs sobre banca ètica per a adolescents, i xerrades i tallers dirigits a adults www.altcamp.cat.

• **FETS:** Associació dedicada a promoure les finances ètiques i solidàries. Porten a terme el projecte educatiu "Portem a l'escola la reflexió sobre l'ús dels diners", als centres de secundària de Barcelona. Al web s'hi troben recursos educatius com "el preu dels diners", www.fets.org.

PÒSTERS

TÍTOL	AUTORS	CONTACTE
"El Cederrón didáctico de ConsumeHastaMorir"	Ecologistas en acción	consume@letra.org
Mercat de les 3R	Escola Andersen de Vic. David Segalés i Dolors Fontarnau	dsegales@xtec.cat mfontarn@xtec.cat
"La xocolata és dolça per a tothom? Una experiència per treballar el consum solidari a l'aula".	Escola del Consum de Catalunya (ECC). Neus Banqué, Josep Bonil i Genina Calafell	nbanque@gencat.cat josep.bonil@uab.cat gcalafell@gencat.cat
Fiare Banca Ètica, participació del canvi	Fiare. Albert Gasch Hurios.	info@projectefiare.cat
Finances Ètiques	Setem	vmaeso@setem.org
Xarxa d'Economia Solidària	Xarxa d'Economia Solidària (XES)	xavi@xes.cat

Cap a on volem anar? Consensuem quatre reptes per assolir en un futur proper

Educac*ió*

Aprendre des de l'acció a treballar transversalment, tot implicant el màxim d'agents des de la seva formació.

Comunicac*ió*

Ser capaçs de comunicar models i processos econòmics alternatius d'una manera creativa, imaginativa, positiva i realista.

Professionalitzac*ió*

Definir col·lectivament unes pautes de treball que clarifiquin la feina dels educadors/es ambientals (temporalització, sou, condicions laborals, concursos, criteris dels plecs,...)

Participac*ió*

La participació ha de ser la base de la presa de decisions polítiques i socials, que s'han de transformar en accions concretes.

Prioritzem dos reptes. Concretem accions i estratègies comunicatives

EDUCACIÓ:

Aprendre des de l'acció a treballar transversalment, tot implicant el màxim d'agents des de la seva formació.

COMUNICACIÓ:

Ser capaçs de comunicar models i processos econòmics alternatius d'una manera creativa, imaginativa, positiva i realista.

ACCIONS

- Crear una xarxa de socialització i d'intercanvi d'accions i de bones pràctiques relacionades amb models econòmics alternatius o disfuncions del model econòmic actual. Un exemple podria ser socialitzar un bé comú, com per exemple l'aigua, com a concepte de vida.

- Crear assignatures entre els diferents departaments amb criteris de sostenibilitat i innovació educativa. És a dir, no crear assignatures que només incorporin continguts ambientals, sinó incloure aquets continguts a totes les assignatures de manera transversal.

- Crear un institut d'educació ambiental per recollir què hi ha de formació i què hi hauria d'haver.

- Treball conjunt entre educació formal i no formal.

ACCIONS

1. Crear rutes o camins sostenibles a les ciutats o pobles. Els recorreguts senyalitzarien i farien visibles els comerços amb productes de comerç just i consum responsable, les escoles verdes, els restaurants ecològics, les entitats relacionades amb la sostenibilitat, les banques ètiques, etc. Seria un recurs educatiu per a la ciutadania i un assessorament per a comerciants, que ajudaria a identificar els criteris de sostenibilitat dels productes (productes locals, lliures de transgènics, procedents d'agricultura ecològica, etc)

2. Crear una campanya comunicativa amb l'objectiu de sensibilitzar la població que contempli buscar solucions alternatives als models econòmics actuals. L'acció seria reivindicativa contra les comissions que cobren els bancs als seus clients. Es podria dir Les comissions porten cua o No em demanis comissions, i consistiria en reunir moltes persones davant d'un banc o caixa i fer cua per reivindicar-se: fins que no suprimeixin les comissions, no ens mourem.

Prèviament es crearia una llista d'operacions en què et poden cobrar comissió.

ESTRATÈGIA COMUNICATIVA

1. Fer una senyalització amb panells, pintura al terra, etc. dels camins amics de la sostenibilitat de models econòmics alternatius. Aquests camins serien semblants als camins escolars i recorrerien tot el municipi. A més de marcar les rutes, es donaria un distintiu sostenible a les botigues, entitats, escoles, etc, per poder ser identificades fàcilment. També es marcarien els productes més sostenibles seguint alguns criteris com per exemple, que cada botiga pogués posar una etiqueta marcant quin tipus de producte és (procedència, producte ecològic, sense transgènics...).

2. La campanya podria ser Les comissions porten cua i vol arribar a tota la població, fins i tot aquella que a priori no està sensibilitzada en temes ambientals i no s'hi implicaria.

L'estratègia tindria una part mediàtica rellevant, ja que a més, es deixaria algun adhesiu o algun motiu que fes adonar la gent sobre la necessitat de protestar i buscar alternatives.

L'acció caldria que, a més, disposés d'un espai web o bloc a internet amb un nom com ara reclamemelscentims.com amb tots els continguts, conceptes i missatges més profunds per a qui volgués ampliar la informació, i incloure un espai per aportacions i experiències.

CIUTADANIA I POLÍTIQUES PÚBLIQUES

On som? Tres dades per conèixer la situació actual

- La Confederació d'Associacions Veïnals de Catalunya (CONFAVC) va néixer l'any 1988 i és una organització sense ànim de lucre que coordina 677 associacions i 28 federacions veïnals.

- El primer cop que es va sentir a parlar d'Agendes 21 locals va ser l'any 1992. Actualment, a nivell internacional, 6.416 autoritats locals de 111 països diferents ja estan compromeses en el procés, i d'aquestes, unes 5.292 són d'Europa. A Catalunya hi ha cinc milions d'habitants vivint en 230 municipis que ja han fet, o estan en procés d'Agenda 21 Local, essent així el 79% de la població catalana.

- El programa d'educació per a la ciutadania a les escoles té per objectiu promoure el desenvolupament dels valors democràtics, afavorir el coneixement dels drets humans i l'educació per la pau i la solidaritat, tot impulsant la participació i el compromís dels joves a la societat.

Intercanviem experiències. Accions i pràctiques que s'estan portant a terme arreu del territori

• **Pla Estratègic d'Educació Ambiental del Parc Natural del Montseny:**

Procés iniciat el 2010 per elaborar l'estratègia d'educació ambiental del parc. Es tracta d'un procés de participació inclusiu que dona resposta als reptes plantejats durant la fase de diagnòsi (2008). S'està redactant el document marc amb la participació dels agents relacionats amb l'educació i la divulgació que actuen en el territori (equipaments, mestres, educadors, ajuntaments, etc). Està coordinat per l'Equip Alteris i la SCEA (Tosca i viladraueducació.com), www.scea.cat.

• **Projecte "Mataró Educació i Sostenibilitat":** El 2008 la SCEA va fer l'assessorament extern d'aquest projecte consistent en una estratègia d'educació per al desenvolupament sostenible de la ciutat. Un dels fruits d'aquest projecte és l'obertura d'un nou equipament de ciutat per a la sostenibilitat, la Casa Capell, www.mataro.cat.

• **Agenda 21 Barcelona:** El 2010 ha realitzat la segona convenció de signants del compromís ciutadà per la sostenibilitat, que definia 10 objectius i un període per desenvolupar-los: 2002-2012. L'objectiu ha estat avaluar col·lectivament l'Agenda 21, donar visibilitat a la feina feta per la xarxa de signants i detectar necessitats emergents, noves tendències, i planificar la feina per als propers anys. Ha estat un procés de llarga durada, iniciat al maig de 2010 i finalitzat el 14 de gener de 2011, www.bcn.cat/agenda21.

• **Projecte de Gestió Participada riera de Vallvidrera:** Procés de participació ciutadana entorn dels rius, amb implicació dels tres ajuntaments dels municipis per on passa la riera de Vallvidrera. Es fa una reunió de treball conjunt de l'administració i entitats locals entorn d'un projecte de gestió comú i es redacten propostes de millora amb accions concretes. El grup impulsor del projecte el formen el Consorci del Parc de Collserola, la Universitat de Barcelona i l'Associació Hàbitats-Projecte Rius, <http://rieravallvidrera.projecterius.org/>.

• **Pressupost participatiu a Santa Cristina d'Aro:** Elaboració del pressupost municipal de manera participativa, des de les propostes que fan els ciutadans/es a les assemblees dels barris i establiment de temàtiques per decidir directament en què es gasten els diners de l'ajuntament. Aquesta iniciativa es va impulsar el 2003, i des del 2005 s'hi han incorporat els nens i nenes de l'escola del poble, el CEIP Pedralta, tot portant a terme el pressupost participatiu infantil, www.santacristina.net/pressupostos.

• **Democràcia inclusiva:** Proposta per construir una nova forma d'organització social basada en l'autonomia, la comunitat i la reintegració amb la natura. Aquest projecte té dos grups d'estudi a Barcelona i un grup d'acció a escala catalana que duu a terme xerrades, seminaris, actes públics, trobades i publicacions de diferents aspectes del projecte, www.democraciainclusiva.org.

• **Plans Educatius d'Entorn:** Un PEE és una iniciativa oberta i de cooperació educativa que vol donar una resposta integrada i comunitària a les necessitats educatives dels infants i joves més enllà de l'àmbit escolar, i per això intenta implicar el màxim d'agents locals. Actualment 80 municipis ja desenvolupen el seu propi PEE, www20.gencat.cat/portal/site/Educacio.

• **Programa "Quiero mi barrio" (Xile):** Programa de recuperació de barris, que té com a objectiu la millora de la qualitat de vida en barris deteriorats a través de polítiques combinades, que millorin l'entorn urbà i promoguin la participació social. El programa busca generar un model de regeneració urbana que aconsegueixi combinar diversos criteris: la integralitat de la intervenció, intersectorialitat i sinergia amb la xarxa d'institucions públiques i privades existents al territori. És un programa participatiu que incorpora els veïns com a actors rellevants en el procés, per això és innovador en l'aplicació de polítiques públiques de responsabilitat compartida amb la comunitat, www.minvu.cl.

• **"Promoción del Medio Ambiente Saludable" (Santiago de Xile):** Programa de política local d'infància.

PÒSTERS

TÍTOL	AUTORS	CONTACTE
"Busquem arbres amb història de la Garrotxa"	TOSCA amb el suport del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa (PNZVG)	arbres@tosca.cat http://arbresambhistoria.blogspot.com
Els joves tenim cura del planeta. Conferència Internacional de joves.	SCEA, Xarxa d'Escoles per al Desenvolupament Sostenible de Catalunya, Departament de Sostenibilitat i Territori de la Generalitat de Catalunya, Ajuntament de Barcelona, Vincles Fundació i Unescocat	scea@scea.cat

Cap a on volem anar? Consensuem quatre reptes per assolir en un futur proper

*Educa***aCió**

Repensar la manera com orientar l'educació ambiental per tal que sigui construïda col·lectivament entre tots els agents implicats en un procés educatiu concret.

*Comunica***aCió**

Buscar estratègies per democratitzar i/o reapropiar-se dels mitjans de comunicació.

*Professionalitz***aCió**

Formació en polítiques públiques i processos participatius pels educadors ambientals

*Participa***aCió**

Buscar estratègies perquè tota la ciutadania tingui la possibilitat de participar en totes les etapes d'una política pública local (des de la definició de l'agenda, fins al seguiment i avaluació del projecte).

Prioritzem **dos** reptes. Concretem accions i estratègies comunicatives

En aquest cas només se n'ha prioritzat un.

COMUNICACIÓ:

Buscar estratègies per democratitzar i/o reapropriar-se dels mitjans de comunicació.

ACCIONS

- a) Promocionar nous mitjans de comunicació lliures i participar-hi com a col·lectiu d'educació ambiental.
- b) Aconseguir que els mitjans convencionals siguin més participatius: construir els continguts entre tots.
- c) Crear una xarxa d'intercanvi de coneixements entre experts en comunicació (periodistes...) i entitats dedicades a l'educació ambiental.
- d) Buscar un mitjà local (diari, ràdio, televisió...) permanent, on es reservi un espai per tractar temes d'educació ambiental. Que aquests temes provenguin de tota la comunitat que tingui accés al mitjà (escoles, ciutadans, veïns, etc).
- e) Crear un espai/plataforma que fomenti la reapropiació dels mitjans de comunicació locals, mitjançant una xarxa que faci visible a quins mitjans es pot accedir, que assessori, fomenti i interconnecti ciutadania amb mitjans per promoure'n la participació.

ESTRATÈGIA COMUNICATIVA

- A qui volem que arribin aquestes accions i que compleixin els reptes? Col·lectiu d'educadors ambientals, administració, etc. L'objectiu és que arribi a tothom, per a una participació col·lectiva.
- Hi hauria un logo visual i permanent que es mostrés en qualsevol petita acció que es fes i una web per fer-ne difusió: "activemelsmitjansdecomunicació.com".

MODEL ENERGÈTIC

On som? Tres dades per conèixer la situació actual

- Instal·lar un sistema geotèrmic en un habitatge unifamiliar pot costar entre 18.000 i 25.000 euros segons la dificultat de perforació del subsòl, així la inversió es rendibilitza en menys de 10 anys.
- Un viatge d'anada i tornada a París en tren, emet 52 kg de CO₂, mentre que si fem aquest trajecte en avió emetrem 933 kg de CO₂. Gairebé 20 cops més.
- A Catalunya el 52% de l'electricitat que es consumeix és d'origen nuclear.

Intercanviem experiències. Accions i pràctiques que s'estan portant a terme arreu del territori

• **“La Maleta de l'Energia” (SCEA):** Conjunt de recursos materials i escrits adequats a l'educació infantil i primària per a l'ensenyament i l'aprenentatge de continguts sobre el tema de l'energia. Es pot demanar en préstec al SDEA, <http://www.scea.cat/maletaenergia.htm>.

• **“Llars verdes”:** Programa de participació ciutadana i d'aprenentatge col·lectiu, dirigit a llars sensibles en l'impacte ambiental i social. A través d'aquesta iniciativa s'acompanya els participants en un procés de canvi cap a una gestió més responsable dels recursos energètics i d'aigua, del consum de productes i de la neteja de les llars, <http://llarsverdes.blogspot.com/>.

• **Al Parc Agroecològic de l'Empordà** hi ha una proposta d'activitats destinades a treballar l'ús de les energies renovables amb grups escolars, www.parcagroecologic.com.

• **BACC (Bicicleta Club de Catalunya):** Entitat que representa els interessos dels ciclistes, elabora campanyes de promoció i proposa solucions a les ciutats i pobles que volen introduir la bicicleta a la mobilitat urbana pel transport i el lleure, www.bacc.info.

• **Associació per a la Promoció del Transport Públic (PTP):** ONG que treballa per una mobilitat més sostenible i segura en base a la millora del transport públic col·lectiu, <http://transportpublic.org/>.

• **Euronet 50/50:** Projecte recolzat per Energia Inteligent Europa que pretén involucrar centres educatius d'arreu d'Europa amb l'objectiu comú de reduir el consum energètic i incrementar els nivells de coneixement i conscienciació en aquest aspecte. Això pot suposar una reducció significativa d'emissions de CO₂ contribuint a l'objectiu fixat per la Unió Europea: 20% menys de gasos d'efecte hivernacle pel 2020, www.euronet50-50.eu

Cap a on volem anar? Consensem quatre reptes per assolir en un futur proper

El nombre d'inscrits en aquesta temàtica no va ser suficient per formar un grup de treball al Fòrum presencial. És per això que no es van poder consensuar els quatre reptes durant la trobada a Altafulla. A continuació es presenten els reptes proposats al Fòrum virtual i les valoracions i comentaris corresponents. Per tan, aquesta àrea temàtica no es pot considerar finalitzada, ja que només s'ha realitzat el debat virtual, i faltarien encara concretar accions i estratègies comunicatives.

EducaCió

Reformar els equipaments i centres d'educació ambiental per tal que fossin més eficients energèticament i utilitzar les pròpies instal·lacions com a recurs educatiu.

“Això hauria d'assolir-se a més llarg termini per ser viable, bàsicament per raons econòmiques i de finançament”.

“Les inversions són un impediment però, si més no, es poden introduir totes les millores que no suposin una gran despesa. Alguns exemples d'actuacions poc tecnològiques, però molt eficients: obrir claraboies i xemeneies solars per aprofitar la llum natural, posar plaques solars tèrmiques, aïllar bé finestres i portes”.

ComunicaCió

Reduir a la meitat la difusió dels fòrums, actes i jornades, mitjançant el correu postal tradicional. Potenciar més les eines virtuals com a eines de comunicació, per tal de reduir energia en el procés productiu i en el transport.

“Això a poc a poc es comença a fer, però encara es veuen moltes bústies plenes de papers comercials i moltes campanyes en què es reparteix informació pel carrer en format paper. Si la proposta és pels centres d'educació ambiental, d'acord. Si és per a la societat en general és més utòpic”.

“Hem d'aprendre a treure el màxim profit de les noves tecnologies i de la gran varietat d'opcions de comunicació que ens ofereixen. I veure també, que és una oportunitat per arribar a un públic més ampli”.

Professionalització

El reconeixement de la professió d'educador ambiental ha d'incloure qualsevol persona que educa per l'ús de les energies renovables i els models eficients energèticament.

"No és suficient. A més, ara per ara el reconeixement significa tan poc que potser un enginyer/a no vol ser considerat/da educador/a ambiental".

"Si qualsevol persona inclou tècnics, enginyers... no crec que sigui la seva feina la d'educar, però sí que poden exercir de col·laboradors per als educadors ambientals a l'hora de raonar el perquè o el funcionament d'aquests models energètics".

Participació

Promoció per part de les grans ciutats de campanyes de participació ciutadana per col·laborar col·lectivament a subministrar la demanda energètica de la població.

"Primer s'ha d'establir la tecnologia per col·laborar col·lectivament a subministrar la demanda energètica. Encara estem molt verds en això... Hi ha exemples a països nòrdics de cooperatives de ciutadans que han instal·lat centrals eòliques al mar, davant de la ciutat. Altres exemples són les experiències de cogeneració, en què un barri escalfa les seves calefaccions amb la calor residual d'una indústria propera..."

"Quan es diu promoció per part de les grans ciutats, estem pensant en l'administració. No cal que sempre esperem que sigui l'administració qui faci les coses. Estem dient participació ciutadana, per tant, pot ser perfectament una iniciativa ciutadana".

MÉS EXPERIÈNCIES D'EDUCACIÓ AMBIENTAL...

Calaix de sastre: experiències, programes, campanyes i recursos d'educació ambiental que es desenvolupen arreu del territori català i que no s'han pogut incloure en cap de les sistèmiques treballades.

- **Guia de criteris de Qualitat d'Activitats d'EA (SCEA):** Projecte que va posar en marxa el Consell de Centres d'Educació Ambiental a finals del 2008 i que veurà la llum a la primavera del 2011. Es tracta d'una guia que definirà 30 criteris de qualitat i recollirà activitats que tinguin en compte aquests criteris i, que serveixin de model metodològic per ser usades a diferents entorns i agents educatius, www.scea.cat.

- **Projecte "L'Erola. Acord de custòdia per la rehabilitació d'un espai comú":** Proposta que porta a terme la Fundació Vincles. Es tracta d'un acord de custòdia patrimonial amb la parròquia de Viladrau i el Bisbat de Vic, i compta també amb la col·laboració del Parc Natural del Montseny. Es basa en la rehabi-

litació de la masoveria de l'ermita per mitjà d'aprenentatge, servei i camps de treball, amb la finalitat d'utilitzar-la com a refugi i fer-hi petites estades, amb programes pedagògics d'educació socio-ambiental, en què hi tinguin prioritats infants i joves en situació de risc d'exclusió social, www.vinclesfundacio.cat.

• **El Montseny, recurs educatiu**: Programa pilot per crear un recurs com a servei pedagògic i educatiu de resposta als dubtes, propostes i curiositats formatives de mestres i alumnes. Les preguntes s'envien a un espai web esperant ser respostes per l'equip coordinador del programa, viladraueducacio.com. Es tracta d'un instrument pedagògic de coneixement del medi, www.viladraueducacio.com.

• **Programa "Sàtiva"**: Proposta didàctica d'educació ambiental que porta a terme viladraueducacio.com per conèixer, divulgar i participar en la preservació dels castanyers i redescobrir el seu valor natural i social www.viladraueducacio.com.

• **Projecte "Mis Parques Cheveres. Juntos prevenimos los residuos"**: Projecte de l'Associació Barnamil que es desenvolupa als parcs de Trinitat, Poble Nou i Montjuïc de Barcelona. L'objectiu és sensibilitzar els seus usuaris sobre la necessitat de reduir la generació de residus i millorar la recollida selectiva. Es fa amb un equip d'agents ambientals formats en educació ambiental i residus, a través d'una campanya que busca apropar-se a la gent i educar en les bones pràctiques, <http://bcn-misparquescheveres.blogspot.com/>.

• **Campanya "Cuida Campclar"**: S'emmarca dins del pla Integral de Campclar, promogut per l'Ajuntament de Tarragona, amb l'objectiu de promoure l'educació ambiental i el civisme en aquest barri. S'han dut a terme cursos on veïns/es del barri tenien la possibilitat de formar-se com a educadors ambientals. De tots els participants, cinc persones van ser les encarregades de portar a terme la campanya. Les principals actuacions han estat: activitats d'educació ambiental als centres escolars, tallers de creació sostenible, activitats al carrer i

PÒSTERS

TÍTOL	AUTORS	CONTACTE
Creativitat + sostenibilitat = participació al Drap-Art'10	Agenda 21 Escolar de Barcelona. Mireia Abril.	agenda21escolar@bcn.cat
Programa "El Molí dels Ocells"	Centre d'Educació Ambiental Alt Ter	info@alt-ter.org
Coneguem els ocells del nostre entorn	CEIP l'Estany, Ullastret (Girona). Teresa Díez, Margarita Ballart, Raquel Heras, Marc Marí.	b7003941@xtec.cat
Ascó recicla	Limonium, Equip d'Educació Ambiental	educacioambiental@limonium.org
Programa municipal d'Educació Ambiental a Salou	Limonium, Equip d'Educació Ambiental	educacioambiental@limonium.org
La sostenibilitat no és un bolet (monogràfic d'educació i servei ambiental)	Minyons Escoltes i Guies de Catalunya – Demarcació de Tarragona	boletsostenible@gmail.com
Conversem per avaluar en Educació per a la Sostenibilitat	Pere Grau i Mariona Espinet (Sant Cugat del Vallès) Gresc@- UAB	Pere.Grau@uab.cat Mariona.Espinet@uab.cat
Fem Campanya per a la recollida de l'orgànica	Àrea de Medi Ambient de l'Ajuntament de Barcelona, Agenda 21 Escolar i SCEA	femcampanya@bcn.cat
L'oli no és aigua	viladraueducacio.com	ambiental@viladraueducacio.com
Pirineus Vius / Education Pyrénées Vivantes, per una xarxa transfronterera d'educació ambiental	Xarxa d'educació ambiental (coordinadors: Gwenaëlle Plet i Philippe Serre)	contact@pourdespyreneesvivantes.fr
Agenda Escolar Europea del Medi Ambient	Xarxa de Ciutats i Pobles cap a la Sostenibilitat, Diputació de Barcelona	agendaescolar@diba.cat

ALTRES ACTIVITATS DEL CAP DE SETMANA DE FÒRUM

DISSABTE

• Xarxa verda de contactes. FemNetworking!

Abans de la pausa-cafè d'esmorzar es va realitzar aquesta dinàmica per tal que els assistents es coneguessin millor els uns als altres. La sessió consistia en un cara a cara on els participants tenien un minut per presentar-se i explicar on treballaven a la persona que tenien al davant. Cada minut es canviava de parella.

• Passejada nocturna per Altafulla

Visita nocturna a Altafulla amb el guiatge d'un soci del territori, en Joan Vives, que va explicar la història del castell i alguna llegenda:

Les bruixes d'Altafulla

Antigament hi havia tantes bruixes al poble d'Altafulla que més d'un, quan es casava, ho feia amb alguna d'elles. Això mateix li succeí a un pagès. Al cap de poc temps de casat, la seva dona s'escapolia cada nit a casa de la que tenia més fama, la Xoxona. Una d'aquestes nits la va seguir, i comprovà que les seves temences eren realitat. L'esperà darrere la porta i li donà una gran pallissa, sense que ella se'n sentís gens.

Veient que les pallisses no donaven resultat, ho consultà amb el curandeiro del poble. Aquest li digué: "Una nit de lluna plena, quan surti la teva dona, segueix-la i quan es trobi en un lloc on la lluna li toqui plenament, pega-li fort amb una vara de freixe.

Així ho va fer. Aquest fet va provocar grans crits a la bruixa. Tot i així, el re-meï fou tan saludable que mai més la seva dona no va tenir ganes de sortir, ni de tenir contactes amb les altres companyes del poble.

*Pere Sadurní i Vallès
Folklore del Penedès*

DIUMENGE

· Tallers simultanis: “Educació en comunicació” i “Creativitat i comunicació”

Es van realitzar dos tallers simultanis dinamitzats per col·laboradors externs a la SCEA.

El taller “Educació en comunicació”, conduït per la Patrícia Agüera de FE-MTICC, va aprofundir en eines i recursos virtuals que es poden utilitzar en l'educació ambiental per tenir una comunicació sostenible. Es va parlar de blocs, comunitats virtuals i mediabases.

El taller “Creativitat i comunicació”, dinamitzat per en Marcel Juan i en Jofre Sanfeliu de Porcuatro disseny gràfic, va aprofundir en què consisteix el procés de brainstorming que utilitzen els dissenyadors i publicistes. Sota el títol “Fem una campanya en una hora” es va treballar amb un exemple concret, sobre com hauria de ser la campanya de comunicació i difusió, per tal que al proper Fòrum 2012 hi assisteixi més gent.

· Visita a l'equipament Hort de la Sínia i acció al territori: plantada a la platja, a prop de la desembocadura del Gaià

Al migdia es va fer l'acció al territori de la mà d'en Joan Vives. Una caminada des de la casa fins a l'equipament de l'Hort de la Sínia, on es va recollir tot el material per fer la plantada. Arribant a la platja de la desembocadura del Gaià es va realitzar la plantada de gavó (Ononis natrix) a les dunes de la platja. De tornada, mentre el camí deixava descobrir el paisatge, es va fer una parada a l'Hort de la Sínia, on en Joan va ensenyar les instal·lacions i va fer una pinzellada dels projectes que duen a terme.

VALORACIONS

• ASPECTES A MANTENIR:

- La combinació de xerrades de professionals amb el treball en petits grups, els tallers, l'intercanvi d'experiències, la visita a un centre d'EA i les activitats lúdiques.

- L'estructura de petits grups per afinitats temàtiques (agroecologia, territori, aigua, etc.) i no pas amb afinitats d'àmbits d'acció com altres anys (educació formal, educació no formal, etc.), permet que les aportacions siguin des de diferents punts de vista i més enriquidores.

• ASPECTES A MILLORAR:

- Canviar de dates. Per feina d'alguns equipaments aniria millor al desembre, gener o febrer.

- Incorporar un espai per presentar accions concretes.

- Millorar la capacitat de convocatòria. Augmentar i millorar la difusió externa (no socis, entitats i institucions amb potencial de difusió en cascada). Reforçar la difusió interna.

- Penjar més informació al web

- Proper fòrum més pràctic i/o concret i no tant en clau de reptes de futur. Més compromís i tallers d'eines/metodologies per avançar en els reptes de l'educació ambiental.

- Fer la trobada d'un sol dia per reduir la dispersió.

- Augmentar l'atractiu de l'oferta, especialment per als no socis i per als socis amb perfil d'usuari: més formació, tant de temes nous com d'aquells que sempre tenen èxit, més ponències de persones que no es té l'oportunitat de sentir cada dia, més visibilitat de les oportunitats d'intercanvi i col·laboració, més projecció del que es fa a la trobada...

- Plantejar si ja és hora de canviar Fòrum 2000+... per un altre nom per a les trobades. Obrir una reflexió sobre si volem fer trobades sense sentir-nos lligats al Fòrum 2000.

LLISTAT DE PARTICIPANTS

Aitana Vidal
Pere Solé
Màrian Navarro
Clara Casas
Francisca Cerda
Izaskun Paredes
Marta Cuixart
Mònica Salafranca
Alfons Raspall
Aida Garcia
Arnau Amat
Albert Torras
Rosa M. Tarin
Margarida Feliu
Dèlia Batet
Anna Ros
Pere Grau
Alèxia Cumplido
Glòria Arribas
Ariadna Pomar
Neus Sanmartí
Carolina Torres
Mariona Bigas
Gemma Duran
Joan Vives
Anna Añó
Júlia Mérida
Lluís Pagespetit
Josep M. Garcia
Maria Oliver
Germán Llerena
Elena Forcada
Marina Ràfols
Gisela Picanyol
Mariona Espinet
Núria Canals
Marta Blas
Anna Sesé
Hilda Weissmann
Ana Prieto
Teresa López
Mariona Mora
Mariona Solé

AGRAÏMENTS

Agraïm a les entitats col·laboradores (CADS i Associació mediambiental la Sínia) i a les entitats patrocinadores (Obra Social "La Caixa" i Generalitat de Catalunya, departament de Medi Ambient i Habitatge) el seu suport i ajuda, a la Finca Tamarit per l'allotjament i el tracte rebut, al grup de treball del Fòrum (Lluís Pagespetit, Màrian Navarro i Dèlia Bate) per la feina feta, als dinamitzadors dels grups de treball (Germán Llerena, Marina Ràfols, Maria Oliver, Júlia Mérida, Anna Añó i Margarida Feliu) per la seva participació il·lusionada, i a tots i totes els qui heu assistit o participat d'alguna manera en aquest Fòrum.

Gràcies a tots i a totes per fer-ho possible!

Edició:

Amb el suport de:

Amb la col.laboració de:

